

Med sosedi.

III.

ihec, ali si ti?« je zaklical Janček z jokavim glasom. »Mihec, ali si ti?«

Prestrašen se je obrnil Mihec, in ko je spoznal svojega prijatelja, je hitro vstal.

»O, Janček, kaj pa delaš ti tu?« izpregovori in šine z roko preko solznih oči. Zapazil je, da ima tudi Janček obraz ves blede, in zapazil je tudi sledove, ki so jih napravile solze na prijateljevih licih, in začudil se je.

»O, Janček, kaj pa je s teboj?« ga vpraša.

Janček zajoka žalostno in se usede na trato kraj grma.

»Hudo je . . . oj, hudo,« vzdihne. »Pojdem proč odtod — v Korotan pojdem služiti. Nič več ne grem domov.«

Mihec je pozabil na svojo nesrečo. Zasmilil se mu je prijatelj in zajokal je za njim.

»Pa zakaj pojdeš v Korotan? Janček, moj ljubi Janček, povej mi, kaj ti je! Tudi jaz grem s teboj, Janček — tudi jaz grem služiti.«

A Janček ni izpregovoril. Dolgo, dolgo je ihtel in se ni mogel potolažiti. Mrak se je jel delati, in tam na vasi je zapel večerni zvon avemarijo. Lepo je donel skozi tiho dolinico, in njegov glas se je razgubljial ob pečéh belih snežnikov. Vetrec je zavel; in takrat je zašepetalo skozi grmovje, in takrat je nehal Janček jokati. Z rokavom je obrisal solze z lic in pričel pripovedovati.

Tam notri je bil v Pišencah. Dolgčas mu je bilo doma; in rad bi bil šel v lopo na Gornikovem vrtu. A ni se upal, in Mihca tudi ni bilo tam. Mislil je in mislil; in nazadnje se je le domislil nečesar. Pa je šel zato noter — v Pišence je šel. Turnov Jožek je pasel tam tiste dni . . . Pokošena je bila širna senožet, in kakih deset lepih krav se je paslo tam. Lepo in prijetno so zvončkljali zvonci na vratih živine. Jožek pa je sedel tam na visoki skali; palico je držal v roki in je prepeval, da je odmevalo daleč, daleč — noter do Klina.

Janček ga je zagledal in je zavriskal. Odgovoril mu je pastirček in je nehal sredi lepe pesmi. Janček je stopil k njemu, in tedaj sta govorila veliko govorila. Prijatelja sta bila — Janček in Jožek.

Pa glej nesreče! — Od nekod se je priplazil tisti Mrakov Oren (Lovrenc). Nihče ga ni mogel na vasi. Tudi Janček in tudi Jožek ga ni mogel. Siten je bil in prepirljiv in se je pretopal rad. Pa je bil vrgel lani Jožku kamen v hrbet; dobro je bil zadel, in Jožka je zbolelo . . . »Povrnem mu to — pa naj se več ne zovem Jožek,« si je rekel Jožek takrat. Dolgo je iskal prilike, a Oren se mu je umikal previdno . . . »Lej, sklenil je, da se maščuje — pa mu pojdimo rajše v stran,« je mislil Oren in se umikal.

Lej, danes se je priplazil skozi grmovje na senožet. Tam gori v hribu je ravnal drva in se je vračal domov. Moral je mimo Jožka, in zaskrbelo ga je. Hotel se je potuhniti in na skrivnem šiniti mimo tovarišev. A Jožek ga je zapazil, ko se je skrival še za grmom.

»Lej ga — Mrakov Oren se skriva za grmovjem,« je zaklical in skočil s skale . . . »Ej, Jožek, prišel je čas, da se osvetiš,« je dejal samemu sebi. »Bolelo te je lani na hrbtu, ko te je zadel kamen, in obljubil si, da se maščuješ. Ej, Jožek, zato pa!«

»Hoj, ti Oren, ali sem te dobil enkrat,« je zavpil Jožek in se sklonil k tlom. Pobral je kamen in ga nameril proti grmu.

»Zdaj je prišel tisti čas,« je pomislil Oren in se je zbal. »Skočim k njemu in ga nabijem.« — Hotel je stopiti izza grma in se zagnati v nasprotnika, a takrat je prifrčal kamen in padel nedaleč od njega na tla.

»Bržkone ne odneha prej, dokler me ne zadene,« je dejal Oren sam-sebi, in postalo mu je vroče. Stopil bi bil tja in bi bil pograbil Jožka za ušesa; a kaj, ko je tam tudi Janček; lahko bi se mu nasproti dvema slabo godilo. Zato se je rajši potuhnil še bolj in se skrival za grmom.

Priletel je drugi kamen in padel skoro tik Orena v grmovje. Prestrašil se je Oren in skrnil glavo v travo . . . »Ne zadene me,« je pre-mišljeval. »Če pa pride sem, ga pa zgrabim in ga vržem na tla, da bo joj.«

Frčali so kameni čez grm, padali so pred ali pa za Orenom na tla, a zadel ga ni nobeden. Hudoben je bil pastir Jožek in ni poznal usmiljenja. Obljubil je in tudi neumne, grešne obljube ni hotel prelomiti, kar ni bilo prav. Rajši se vrže na tla in se valja od same jeze po trati. Samo obljubo mora izpolniti; saj ga je tudi bolelo v lani na hrbtu.

»Kaj se pa ti tako držiš!« se je obregnil tedaj nad Jančkom. »Vzemi kamen in ga vrzi!«

In Janček se je res sklonil in pobral kamen . . .

Hudo je bilo Orenu za grmom. Že se je kesal, zakaj ni vstal prej in jo odkuril čez senožet. Padel bi bil morda še en kamen, dva bi bila morda še padla, in Oren bi bil rešen. Tako pa mora čepeti v grmu in strahoma pričakovati, kdaj ga zadene kamen . . . Ej, dvema ni kos! Da bi bil Jožek sam, pa bi že čutil, kaj se pravi: Orenu nagajati in ga obsipavati s kamenjem.

»Skočil bom na noge in jo odkurim,« je pomislil Oren in vstal. A v tistem trenutku je prifrčal kamen — naravnost iz Jančkove roke je priletel in zadel Orena zadaj v glavo. Zelo je zbolelo, in kri se je prikazala iz rane. Prijel se je Oren za glavo in je zastokal tako milo, da bi se bil usmilit celo kaki lisici in stricu orlu tam na planini. Zvrnil se je Oren na tla in je od bolesti tolkel z nogami na zemljo.

»Ha, ali jo je izkupil zdaj!« je zavrisnil Jožek. »Dobro si ga zadel, Janček — dobro!«

A Janček je prebledel, ko je zaslišal Orenov bolesten jok. Zbolelo ga je v srcu in ga zapeklo . . . Kaj si storil, Janček, moj Bog, kaj si storil! Ničesar ti ni naredil Oren, pa si pobral kamen in si ga vrgel dečku

v glavo. Pa samo zaraditega, ker je obljubil hudobni Jožek maščevanje in te je napeljeval k slabemu . . . O, Janček, ti nesrečni Janček, zakaj si dvignil roko in vrgel kamen!

Hudo je bilo Jančku, da bi se bil skoro razjokal na glas. Kakor otrpjen je stal nekaj trenutkov, potem se je pa stresel in se obrnil k Jožku.

»Ti si kriv vsega — jaz sem nedolžen,« je rekel. »Ti si me zapeljal jaz sem nedolžen.«

A Jožek se je samo smejal. Nič ga ni ganil Orenov jok — hm, obljubil je bil, pa se je maščeval, in zakaj bi bil zdaj žalosten? Tudi njega je bolelo lani, in zato je tudi obljubil in se je maščeval. Naj tudi Oren enkrat poizkusi, kako zaboli, če prileti kamen in zadene človeka.

»Jaz sem nedolžen,« je ponavljal Janček in se napatil h grmu. Ležal je tam Oren in je jokal. Kri mu je tekla iz rane in strjevala lase. Krvave je imel roke, ker si je zatisnil tuintam ranjeno mesto, ker bolelo ga je, tako zelo bolelo. — —

Gledal ga je Janček in ni izpregovoril v začetku nobene besede. Hudo mu je bilo, in kesal se je, da je pobral kamen in ga zagnal v tovariša.

»Oren, saj nisem jaz kriv,« je rekel naposled. »Ne bodi hud, Oren, no, ne bodi hud name. Jožek je rekel, pa sem vrgel kamen.«

»Ti si kriv,« je jokal Oren. »Čakaj, vse povem vašim in zatožil te bom tudi, da boš vedel, ti Jan—Janček. Le čakaj!«

In stisnil je Oren pest in hotel udariti po tovarišu. A Janček se je odmaknil in je hitel preko senožeti. Zagledal je tedaj Črnetovega strica, ki so stopili ravno iz hoste. Videli so Orena in tudi kri so videli. Razsrdili so se in so vprašali Orena:

»Kaj pa je? Zakaj si pa krvav?«

In takrat se je storilo Orenu še bolj milo. Zajokal je, da se je slišalo noter do Klina . . . »O, striček Črnetov — Jožek in Janček sta metala kamenje vame.«

In stopili so stric k Jožku. Naravnost za ušesa so ga prijeli, da je zbolelo.

»Striček, striček, saj nisem jaz kriv . . . Janček je kriv vsega,« je vpil in jokal Jožek . . . To je še videl Janček, a potem je bežal v hosto in tam je blodil dolgo, dolgo — do večera. Bilo mu je hudo in bolelo ga je . . . Vse bodo izvedeli doma — in kaj bo potem? Segli bodo oče na polico, in v njihovih rokah se bo pokazalo nekaj dolgega in rjavega. Hudo bo potem in žalostno . . .

In sklenil je takrat Janček, da ne gre domov. V Korotan gre rajši služiti, kakor tisti Jernejček, ki mu je bilo hudo na tujem. Dobro mu bo tam, in ne bo se mu treba bati tistega dolgega in rjavega . . . Da, naravnost v Korotan pojde — služiti pojde . . .

Tako je sklenil Janček in jo je zavil nizdol, ko je ravno zahajalo solnce. Zagledal je tam Mihca in se je začudil.

IV.

Noč se je naredila že popolnoma. Nad goro se je prikazala večernica, in milijon drugih zvezd je zablestelo za njo. Črni mračniki so vzforfotavali nad gozdom, in globoko tam notri se že oglašča sova. — Mesec je pogledal izza gore in razsvetlil z blede svetlobo vso gorsko dolino. Bilo je tiho in mirno vseokrog. Le Pišenca je šumela pritajeno med belim kamenjem, in sem iz daljave se je slišalo šumenje slapa.

Mihec in Janček sta se pogledala strahoma. Komaj sta potožila drug drugemu svojo boleost, pa je že prišla noč, in noči vendar nista pričakovala. Po noči hodi Pehtra okrog, in tudi Bedanec se prikaže. Kosobrin se oglasi tupatam, in škratelji prihajajo v dolino . . . Ej, strah je ponoči, če mora biti človek zunaj in se boji domov — resnično strah . . . In prijel je Mihec Jančka za roko in zašepetal:

»Janček, jaz ne grem domov . . . Janček, oh, mene je strah.«

Janček se je stresel in je pogledal okrog sebe. »Mihec, ne boj se,« je dejal tiho in se stisnil k prijatelju. »Nič ne bo, Mihec, prav nič.«

»Jaz ne grem služit, Janček . . . Pa tudi domov ne grem.«

»Jaz tudi ne. Tu bova sedela in čakala dne. Morebiti bo jutri kaj boljše.«

Tresla sta se oba in se stiskala drug k drugemu. Čutila sta se trudna; oči so ju ščemele, a vendar nista mogla zaspati. Ozirala sta se okrog, in pri vsakem najmanjšem šumu sta se vznemirila. Čudno je lajal gori v gozdu lisjak, da sta dečka strahoma pričakovala groznega konca. Prav blizu se je enkrat oglasila sova; čula sta šum, in potem je šinilo nad njima nekaj velikega in črnega. Stresla sta se in sta se oklenila drug drugega. Strah je njima legel na dušo tako težko, da sta mislila, da jima je zdajzdaj umreti. Prišel bo Bedanec ali pa Kosobrin; Pehtra bo prišla in ju odnesla nekam daleč, odkoder ni vrnitve. Škrat z rdečo kapico se jima bo približal, in veša ju bo zapeljala na nevarno skalo in ju strmoglavila v prepad . . . Hudo jima je bilo; lasje so se jima ježili in potihoma sta jokala. — A začula sta naenkrat globoko pod sabo govorjenje in tudi človeške postave sta zapazila tam doli. Stresla sta se takrat, ker sta mislila, da so strahovi, in molčala sta. Govorjenje je postajalo tiše, in tudi postave so se oddaljile . . . Odahnila sta se, in tedaj je izpregovoril Janček potihoma:

»Mihec, pojdiva, pojdiva . . . V vašo lopo pojdiva — tam ni strahu.«

»Pojdiva,« je zašepetal Mihec. Dvignila sta se in sta hitela urno po bregu navzdol. Na pot sta prišla in sta spela naglo proti vasi. — Pozno je že bilo. Lepo je svetil mesec v poletno noč. Nič se ni ganilo. Pokoj in sen je počival na zemlji. Ob potu se je svetil na grobu ustreljenega francoskega vojaka visok križ; srebrni žarki so ga obkrožali z jasnim svitom.

* * *

Prišli so Črnetov stric k Hribarju in tudi ranjenega Orena so pripeljali s sabo. Pa so povedali vse.

»O, naj le pride domov!« so se razhudili oče in so pogledali na polico, če je tam še tisto dolgo in rjavo. Čakali so do večera, a Jančka ni bilo od nikoder. Noč se je že delala, in takrat je jelo Hribarjeve skrbeti. Stopili so oče na vas in so poizvedovali po sinčku — a vse zaman. Šli so tedaj vsi Hribarjevi iskat izgubljenega, nesrečnega Jančka.

In zaskrbelo je tudi Gornikove. Prišla je noč, a Mihca nikjer, že vse popoldne nikjer. In šli so poizvedovat na vas. Anžetov Lojz je povedal resnično, kaj se je zgodilo ob slapu, in tudi zgodovino lepega klobučka z ruševčevim peresom je povedal. In tako so se razkropili tudi Gornikovi v gluho noč, iskat izgubljenega, nesrečnega Mihca.

Jok se je oglasil pri sosedih. In začudili so se pri Hribarju, zakaj jočejo pri Gorniku, in Gornikovi so se začudili, zakaj tarnajo pri Hribarju. Pa kmalu so izvedeli pri obeh. Šel je glas od hiše do hiše: »Hribarjev Janček in Gornikov Mihec sta se izgubila . . . nemara sta še poneprečila . . . ?«

Skupna žalost in nesreča je omečila srca sovražnim sosedom. Šla je Gornica k Hribarjevim, in soseda je potožila sosedi svojo nesrečo. Prijateljstvo je prišlo spet nazaj, in mir je zavladal med sosedi. Pa samo zaradi teh dveh paglavčkov, ki so ju hoteli siloma ločiti in sta vsledtega stopila prvič na slabo in napačno pot . . . »Da bi se ne bili kregali, bi ne bilo te nesreče,« so mislili pri Hribarju in Gorniku, ko so iskali brezuspešno izgubljena otroka. Skupno so pregledali vsak kot, a zaman. Mihca ni bilo nikjer, in tudi Jančka ni bilo nikjer. — — —

Polnoč je že bila, in skrbi so bile vedno večje in čimbolj so pekle. Napol so bili obupali že vsi, in žalost je bila vedno večja.

Pa takrat so ju našli. V lopi sta sedela oba. Naslonjena sta bila drug na drugega in sta se držala okrog vrata. Na licih so se jima poznale še solze. Mirno sta sedela tam — in spala . . . Ti ljuba nedolžnost, četudi razposajena včasih!

* * *

In zopet sta sedela v lopi na Gornikovem vrtu. Brala sta povest o revežu Jernejčku; o deveti deželi sta ugibala in o stričku Radonji in o kraljestvu na solčnih surimanskih gorica. Lepo jima je bilo. Nov klobuk je imel Mihec in tudi veliko ruševčevo pero. Lepo jima je bilo — da, lepo in prijetno.

Ugibala sta tudi o kralju Matjažu. Tokrat se je zamislil Janček in je rekel čez par hipov ves razveseljen:

»Uganil sem, Mihec! — Veš takrat zraste Matjažu brada sedmič okrog mize, ko dorasteva midva in bova nosila sablje.«

Začuden ga je pogledal Mihec in je ves vesel tlesknil z rokami . . .

Jožef Vandot.

